

Melikü'l-Muzaffer'i Haçlılar'ı gözetlemesi için kuzeye gönderdi. el-Melikü'l-Muzaffer, Cemâziyelevvel-Şevval 586 (Haziran-Kasım 1190) arasındaki tarihlerde küçük çaplı saldırılarla Haçlı ordusunun ilerlemesini zorlaştırdı. Ancak onun lehine olan şartlar Akkâ'nın Haçlılar tarafından kuşatılmasıyla değişti. Haçlılar önce 585'te (1189) sonuçsuz kalan bir girişim başlattılar. Muhasara Selâhaddin'i hazırlıksız yakaladı. 583'te (1187) Selâhaddin tarafından fethedilen Akkâ, eski Kudüs Kralığı'nın en zengin ve en iyi korunan şehirlerinden biri olarak biliniyordu. Siyasî ve iktisadî açıdan burası çoktan Kudüs'ü geçmişti. Bu sebeple Akkâ'nın muhasarası Selâhaddin için bir güç ve prestij meselesi haline geldi. Buna rağmen el-Cezîre bölgesinden çağrılan ordunun gelmesi yüzünden şehrin müslümanlar tarafından savunulması başarısızlığa uğradı. Başta Selâhaddin'in kâtibi İmâdüddin el-İsfahânî ve sonraki tarihçilerden Ebû Şâme el-Makdisî ile Ziyâeddin İbnü'l-Esir olmak üzere bazı tarihçiler çağrılan birliklerin gelmemesinden, dolayısıyla Selâhaddin'in yenilgisinden el-Melikü'l-Efdal'i sorumlu tutmuşlardır (*el-Fethu'l-kussî*, s. 322, 358, 402-403; *Kitâbü'r-Ravzateyn*, II, 186). Bu tarihçiler, el-Melikü'l-Efdal'in ve el-Cezîre'deki vasalları olan Zengîler'in, Erbil'deki Kökbörliler'in Akkâ'dan uzak kalışının farklı sebeplerinin olduğunu görmek istememişlerdir.

O zamana kadar Selâhaddin'e bağlı kalan el-Melikü'l-Muzaffer'in, onun kendisine emrettiği gibi Artuklu hâkimiyetinde bulunan Âmid ve Mardin'deki birlikleri harekete geçirmek yerine buradaki vasallara saldırarak Selâhaddin'in arzusunun hilâfına ve cihad görevini ihmal ederek kendi iktidar alanını genişletmek isteyip istemediği kesin olarak bilinmemektedir. Muhakkak olan şudur ki Selâhaddin savaş arkadaşına, o henüz Safer 587'de (Mart 1191) Suriye'deki karargâhından ayrılmadan önce birlikleri tam zamanında hazır bulundurmasını ve Diyarbekir bölgesinde hiçbir hadiseye sebebiyet vermemesini sıkı sıkıya tembih etmişti (İmâdüddin el-İsfahânî, s. 322-323). Muhtemelen el-Melikü'l-Muzaffer, gizli düşmanlık yapan ve istikrarsızlık kaynağı olan Artuklu vasallarının bölgesine girerek bunların topyekânı Selâhaddin'in birliklerinin finanse edilmesi için kullanmaya çalışırken kontrolü kaybetti. Önce Meyyâfârikin yolu üzerindeki Süveydâ ve Hani şehirlerini aldı; ancak Meyyâfârikin'i Ah-

latlılar'a karşı savunmak, ardından Ahlat'ı kuşatmak ve bunun için Ahlat'ın 40 km. kuzeyinde bulunan Malazgirt'e saldırarak zorunda kaldı. Fakat el-Melikü'l-Muzaffer kuşatma seferi sırasında 19 Ramazan 587'de (10 Ekim 1191) vefat etti, cenazesi Hama'ya götürülüp orada defnedildi.

el-Melikü'l-Muzaffer'in Malazgirt'teki durumundan bağımsız olarak Musul, Sincar ve Cizre'deki birlikleri de eli kolu bağlı kalmış görünmektedir. Çünkü Cizre mahallî bir hükümdar tarafından kuşatılmıştı. Muzafferüddin Kökböri de Selçuklu İmparatorluğu'nun parçalanması ve halifenin Kuzey Mezopotamya'da genişlemeye girişmesi yüzünden çıkan problemler sebebiyle Akkâ'ya birlik gönderecek durumda değildi. el-Melikü'l-Muzaffer'in başına gelenler Selâhaddin'i Haçlılar'la pazarlık yapmaya zorladı. el-Melikü'l-Muzaffer'in vefatından sonra birlikleri oğlu el-Melikü'l-Mansûr Muhammed'i onun halefi olarak kabul ettiler.

el-Melikü'l-Muzaffer zor anlaşılır bir karaktere, cesur ve atılgan bir yapıya sahipti. Gayri müslimlere karşı acımasız olduğu kadar dinî konularda da hassastı. İskenderiye'de meşhur muhaddislerden hadis dinledi. İkamet ettiği Hama'nın çevresine duvar ördürttü; Âsi nehri kenarındaki bir tepede bulunan kaleyi tahkim etti. Aynı zamanda şiir yazan el-Melikü'l-Muzaffer'in divanı Ebû'l-Fidâ ve İbnü'd-Devdârî tarafından itibar görmüştür (*Târîh*, III, 84; *Kenzü'd-dürrer*, VII, 91). Âlim ve edipleri himaye ederdi. Kahire'de bir, Feyyûm'da iki, Urfa'da ve Dimaşk'ta birer medrese yaptırdı ve bunlar için büyük vakıflar tahsis etti.

BİBLİYOGRAFYA :

İmâdüddin el-İsfahânî, *el-Fethu'l-kussî* (nşr. M. Mahmûd Subh), Kahire 1962, bk. İndeks; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, bk. İndeks; el-Melikü'l-Mansûr, *Mizmârü'l-hakâ'ik ve sırrü'l-halâ'ik* (nşr. Hasan Habeşî), Kahire 1968, tür.yer.; Sibî İbnü'l-Cevzî, *Mir'âtü'z-zamân*, VIII/2, s. 684; Münzirî, *et-Tekmile*, I, 159-160; Ebû Şâme, *Kitâbü'r-Ravzateyn* (nşr. İbrâhim ez-Zeybek), Beyrut 1418/1997, bk. İndeks; İbn Hallikân, *Vefeyât*, III, 456-458; İzzeddin İbn Şeddâd, *el-A'lâku'l-haîre fi zikri ümerâ'i's-Sâm ve'l-Cezîre* (nşr. A. M. Eddé, *BEO*, XXXII-XXXIII [1982] içinde), s. 265-402; İbn Vâsil, *Müferricü'l-kürûb*, II-III, tür.yer.; Ebû'l-Fidâ, *Târîh*, III, 84; İbnü'd-Devdârî, *Kenzü'd-dürrer*, VII, 91; Cl. Cahen, *La Syrie du nord*, Paris 1940, s. 57; a.mlf., "Some New Editions of Oriental Sources about Syria in the Time of the Crusades", *Outremer: Studies in the History of the Crusading Kingdom of Jerusalem* (ed. R. C. Smail v.dğr.), Jerusalem 1982, s. 323-331; A. Ehrenkreutz, *Saladin*, Albany

1972, tür.yer.; H. A. R. Gibb, *Life of Saladin*, Oxford 1973, tür.yer.; R. Stephen Humphreys, *From Saladin to the Mongols*, Albany 1977, tür.yer.; H. Möhring, *Saladin*, Wiesbaden 1980, tür.yer.; M. C. Lyons – D. E. P. Jackson, *Saladin*, Cambridge 1982, tür.yer.; Ramazan Şeşen, *Salâhaddin Devrinde Eyyûbiler Devleti*, İstanbul 1983, bk. İndeks; J. Monte, "Taki ad-Din", *MW*, XXXI (1941), s. 149-160; A. Hartmann, "al-Malik al-Mansûr", *ZDMG*, CXXXVI (1986), s. 570-606.

ANGELIKA HARTMANN

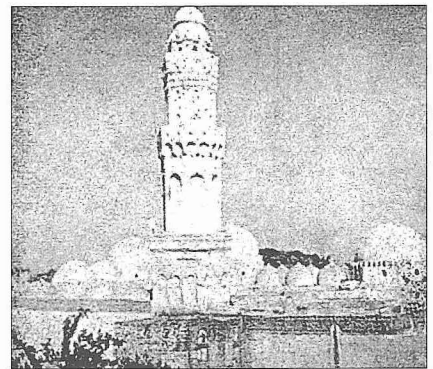
el-MELİKÜ'L-MUZAFFER er-RESÛLÎ (الملك المظفر الرسولي)

Ebü'l-Mansûr
el-Melikü'l-Muzaffer Şemsüddin Yûsuf
b. Nûriddin Ömer b. Ali
er-Resûlî et-Türkmânî
(ö. 694/1295)

Resûlî hükümdarı
(1250-1295).

619'da (1222) Mekke'de doğdu. Babası el-Melikü'l-Mansûr Nûreddin Ömer memlûkleri tarafından Cened şehrinde öldürüldüğünde (Zilhicce 647 / Mart 1250) el-Melikü'l-Muzaffer iktârî olan Mehcem şehrinde bulunuyordu. Babasını katleden memlûkler, diğer memlûkleri de yanlarına alıp Tihâme'nin Feşâl köyündeki amcazadesi Fahreddin Ebû Bekir b. Bedreddin Hasan'ı el-Melikü'l-Muazzam unvanıyla sultan ilân ettiler (647/1250) ve birlikte Zebîd üzerine yürüdüler. Babasının ölüm haberini alan el-Melikü'l-Muzaffer de asker toplayıp Zebîd'e hareket etti. Akvâz denilen yere ulaştıca babasının memlûkleriyle haberleşip kendilerine bazı vaadlerde bulundu, onlar da el-Melikü'l-Muzaffer'in saflarına katılmayı kabul ettiler. Taraflar arasında yapılan antlaşma uya-

Câmiu'l-Muzaffer – Taiz / Yemen

rınca memlûkler el-Melikü'l-Muzaffer'i sultan olarak tanıdılar, babasının katillerini ve Fahreddin Ebû Bekir'i yakalayıp kendisine teslim ettiler. el-Melikü'l-Muzaffer büyük bir törenle Zebîd'e girdi. Zebîd ve Tihâme'yi ele geçirdikten sonra 648'de (1250) Aden'e hareket etti. Aynı yılın safer ayında (Mayıs 1250) Lehic ve Aden'i zaptetti. Meâfir'i aldıktan sonra Taiz'e yürüdü. Emîr Alemüddin Sencer eş-Şa'bi Taiz'i teslim aldı (Cemâziyelevvel 648 / Ağustos 1250). Zeydiler'den Emîr Şemseddin Ahmed b. İmam Abdullah ile İmam Ahmed b. Hüseyin iş birliği yapıp el-Melikü'l-Muzaffer'in San'a'da bulunan amcazadesi Esedüddin'e karşı yürüdüler. Esedüddin Berâş Kalesi'ne çekilmek zorunda kaldı (Cemâziyelevvel 648 / Ağustos 1250). İmam Ahmed savaş yapmadan San'a'ya hâkim oldu. Bunun üzerine el-Melikü'l-Muzaffer San'a'ya hareket etti, onun yaklaştığını haber alan İmam Ahmed şehirden ayrıldı; Esedüddin onu takip ederek esir aldı. el-Melikü'l-Muzaffer 649'da (1251) Ta'ker Kalesi'ni de ele geçirdi.

Esedüddin bir süre sonra el-Melikü'l-Muzaffer'e karşı İmam Ahmed ile iş birliği yaptı ve ona biat etti (650/1252). Hâkimiyet sahasını genişletmek isteyen el-Melikü'l-Muzaffer, üvey annesi ve üvey kardeşleri Mufaddal ile Fâiz'in bulunduğu Dümlüe Kalesi'ni topraklarına kattı (Zil-kade 650 / Ocak 1253). Esedüddin tekrar el-Melikü'l-Muzaffer'e itaat arzetti. Bu sırada Emîr Şemseddin Ahmed ile Benî Hamza eşrafi arasında ihtilâf çıktı ve Zeydiler el-Melikü'l-Muzaffer'den yardım istediler. O da Esedüddin'i onlara yardıma gönderdi (Zilhicce 651 / Şubat 1254). Berakış ve Zâhir kaleleri Resûlîler'in eline geçti. Emîr Esedüddin ile Emîr Şemseddin, Sa'de'de bulunan İmam Ahmed b. Hüseyin'in üzerine yürüdüler. İmam Ahmed, Seyyid Hasan b. Vehhâs'ı vekil bırakıp kaçtı. Resûlî kuvvetleri Hasan'ı esir aldıktan sonra Zarf'ta bulunan İmam Ahmed'e karşı yürüyerek onu da bozguna uğrattılar, birçok askerini öldürdüler, bir kısmını esir aldılar. Ahmed b. Yahyâ da esirler arasındaydı (Ramazan 652 / Ekim - Kasım 1254). Böylece İmam Ahmed b. Hüseyin'in hâkimiyetinde bulunan kuzeydeki toprakların büyük bölümü Resûlîler'in eline geçti.

el-Melikü'l-Muzaffer, Şevval 652'de (Kasım - Aralık 1254) Mübârizüddin b. Bertâs'ı Mekke'ye gönderdi. Fakat Şerîf İbn Ebû Nümey ile İdrîs b. Katâde onu bozguna

uğrattılar. Emîr Şemseddin Ahmed, İmam Ahmed b. Hüseyin ile baş edemeyince el-Melikü'l-Muzaffer'den yardım istedi. O da kendisine yardımda bulundu ve Kahme şehrini ona iktâ etti (Şevval 652 / Kasım - Aralık 1254). 653'te (1255) Taiz'i başşehir yaptı. Bu sırada Zeydiler İmam Ahmed b. Hüseyin'e karşı ayaklandılar; yapılan savaşlar sırasında İmam Ahmed öldürüldü (Safer 656 / Şubat 1258), bu sayede el-Melikü'l-Muzaffer de rahat bir nefes aldı. el-Melikü'l-Muzaffer, Esedüddin ile aralarında tekrar anlaşmazlık çıkınca onu San'a'dan uzaklaştırıp Muharrem 658'de (Aralık 1259) şehre girdi. Bir süre burada kaldıktan sonra Alemüddin Sencer eş-Şa'bi'yi San'a'da görevlendirerek şehirden ayrıldı. el-Melikü'l-Muzaffer ile ilişkisi iyice bozulan Esedüddin, Benî Hâtim'den aracılık etmesini istedi. Ayrıca sultana mektup gönderip af ve eman diledi. el-Melikü'l-Muzaffer onun huzuruna gelmesini kabul etti, ancak San'a Valisi Şemseddin Ali b. Yahyâ ile birlikte huzura çıktıklarında her ikisini de tevkif ettirip hapse attırdı. Esedüddin'in ölümüyle (Zilhicce 658 / Kasım 1260) el-Melikü'l-Muzaffer kaypak bir politika izleyen bir hânedan mensubundan kurtulmuş oldu. İmam Ahmed b. Hüseyin'in öldürülmesinden (656/1258) ve halefi Hasan b. Vehhâs'ın 658'de (1260) Benî Hamza tarafından tevkif edilmesinden sonra Zeydiler Benî Hamza'nın liderliğinde el-Melikü'l-Muzaffer'e itaat arzettiler. Böylece Yemen'de huzur ve sükûn sağlanmış oldu.

el-Melikü'l-Muzaffer önce Tavaşi Nizameddin Muhtass'ı, ardından Alemüddin Sencer eş-Şa'bi'yi San'a valisi tayin etti. Ülkedeki karışıklıkları giderdikten sonra 659 Şevvalinde (Eylül 1261) Benî Hamza'nın reisleriyle birlikte hacca giden el-Melikü'l-Muzaffer 660 Saferinde (Ocak 1262) Yemen'e döndü. Fakat ülkedeki huzur ve sükûn çok uzun sürmedi. el-Melikü'l-Muzaffer hacca iken Şerîf Yahyâ b. Muhammed es-Sirâci ez-Zeydî 656'da (1258) Huzûr şehrinde imamlığını ilân edip halktan biat aldı. San'a Valisi Alemüddin Sencer müdahale edince İmam Yahyâ kaçmak zorunda kaldı. Ardından yakalanıp gözlerine mil çekildi ve hapsedildi (660/1262). Benî Hamza'nın bir kısmı sultanı desteklerken bir kısmı da şiddetle muhalefet ediyordu. Nitekim İmam Abdullah b. Hamza'nın oğlu Şerîf İzzeddin Muhammed onun yanında yer alırken Sârimüddin Dâvûd düşmanca bir tavır içindeydi. el-Melikü'l-Muzaffer 661-664 (1262-1266)

yıllarında onunla mücadele etmek zorunda kaldı. Zeydiler'le mücadeleyi sürdüren el-Melikü'l-Muzaffer 666'da (1267-68) Sa'de'ye yürüyüp şehri tahrip etti. Bunun üzerine bütün Zeydiler Sârimüddin'in bayrağı altında toplanıp Resûlî kuvvetlerini bozguna uğrattılar. Ancak Zeydiler San'a'nın işgali konusunda ihtilâfa düşüp dağıldılar. Bunu fırsat bilen sultan San'a Valisi Alemüddin Sencer'i Sa'de'ye gönderip şehri ele geçirdi (Safer 668 / Ekim 1269). Benî Hamza tekrar itaat arzetti ve barış yapıldı (Şâban 668 / Nisan 1270). Sultan 670 (1271-72) yılında Yemen dağlarının kuzeyine akınlar düzenledi.

İmam İbrâhim b. Tâceddin Zeydiler'in başına geçerek Resûlî birliklerini bozguna uğrattı. Bazı yerleri ele geçirip San'a'yı tehdit etmeye başladı. Sultan büyük bir ordunun başında harekete geçip San'a civarındaki bir kısım yerleri geri aldı. Daha sonra Alemüddin Sencer, Zeydî topraklarına saldırdı ve birçok kaleyi zaptedip bol miktarda ganimet topladı. Bu mücadelede 672 (1273-74) yılında bir antlaşmayla sona erdi.

İmam Emîr Sârimüddin Dâvûd, İzzeddin Muhammed ve diğer eşraf 5 Cemâziyelevvel 674'te (27 Ekim 1275) San'a'ya geldiler ve 15 Cemâziyelevvel'de (6 Kasım) Alemüddin Sencer üzerine yürüdüler. Bunu duyan el-Melikü'l-Muzaffer hemen yardıma koştı ve yapılan savaşta eşraf yenildi. el-Melikü'l-Muzaffer esir düşen İmam Mehdî İbrâhim b. Tâceddin'i yanına alıp Taiz'e gitti. İmam Mehdî İbrâhim Safer 683'te (Nisan - Mayıs 1284) hapiste ölünce yerine Mutahhar b. Yahyâ geçti. Sultan, Zeydiler arasına ihtilâf sokarak onları güçsüz duruma düşürdü ve Ramazan 676'da (Şubat 1278) Zeydiler'e ait kaleleri ele geçirdi. Bundan sonraki iki yıl kısmen huzur içinde geçti. el-Melikü'l-Muzaffer, 28 Receb 678'de (4 Aralık 1279) Zafâr'ı ele geçirip Emîr Özdemir Sungur'u buraya vali tayin ettikten sonra Hadramut ve Şibâm'a yürüyerek buraları da topraklarına kattı (679/1280). Böylece bölgede büyük bir itibar kazanmış oldu.

San'a'daki kasrın çökmesi sebebiyle enkaz altında kalan Alemüddin Sencer öldü (18 Rebîülâhîr 682 / 16 Temmuz 1283). Bu olay üzerine Sârimüddin Dâvûd San'a'ya yürüdü. Fakat tarihçi Bedreddin Muhammed b. Hâtim şehri başarıyla savundu. Sârimüddin 684'te (1285) el-Melikü'l-Muzaffer'e mektup yazıp barış talebinde bulundu. Yapılan antlaşmaya rağmen Sârimüddin çok geçmeden İmam Mutah-

har b. Yahyâ ile iş birliği yaparak el-Melikü'l-Muzaffer'e saldırmaya karar verdi. Sultan, oğlu el-Melikü'l-Vâsiq'ın yardımıyla bu tehlikeyi bertaraf etti. Ardından Sârimüddin tekrar barış isteyince hem Sârimüddin hem İmam Mutahhar ile ayrı ayrı barış antlaşmaları imzalandı. Sencer'in ölümünden sonra el-Melikü'l-Muzaffer San'a'yı oğlu el-Melikü'l-Vâsiq Nûreddin'e iktâ etti. San'a 686 (1287) yılına kadar onun idaresinde kaldı. Ardından burayı diğer oğlu el-Melikü'l-Eşref'e iktâ etti.

Emîr Sârimüddin Dâvûd'un Safer 689'da (Şubat 1290) ölümüyle el-Melikü'l-Muzaffer güçlü bir rakibinden daha kurtulmuş oldu. 693'te (1294) tekrar karışıklık çıkınca sultan, oğlu el-Melikü'l-Eşref'i San'a'ya gönderdi ve halkı itaat altına aldı. el-Melikü'l-Eşref, Şerîf Ali b. Abdullah ile San'a'da bir barış antlaşması imzaladı (1 Muharrem 694 / 21 Kasım 1294).

el-Melikü'l-Muzaffer bütün Yemen'i oğlu el-Melikü'l-Eşref'e verdi ve onu Taiz'de yerleştirip kendisi Seabât'a çekildi. Resûlîler onun zamanında çok geniş bir alanda hâkimiyet kurdular. el-Melikü'l-Muzaffer 13 Ramazan 694'te (27 Temmuz 1295) Seabât'ta vefat etti ve orada defnedildi. Yerine velihaht ilân ettiği oğlu el-Melikü'l-Eşref geçti. el-Melikü'l-Muzaffer'in ölüm haberini alan İmam Mutahhar b. Yahyâ, "Küçük Tübbâ" (Yemen kralı), asrın Muâviye'si, kalemiyle kılıç ve mızraklarımızı parçalayan insan öldü" demiştir (Ali b. Hasan el-Hazrecî, I, 275).

el-Melikü'l-Muzaffer asil, cömert, sa-vaşlarda zafer kazanmak için hiçbir masraftan kaçınmayan bir kumandan ve iyi bir devlet adamıydı. Halka karşı çok iyi davranırdı. Moğollar'ın Bağdat'ı istilâ edip son Abbâsî halifesi Müsta'sım-Billâh'ı katletmelerinden (656/1258) sonra İslâm dünyasının başsız kaldığını düşünüp halifeliliğini ilân etti. Çin'den gelen bir heyet oradaki müslümanların sıkıntılarını ve çocuklarını sünnet ettirmelerine engel olduğunu anlattı. el-Melikü'l-Muzaffer, hemen Çin hükümdarına kıymetli hediyelerle birlikte mektup gönderip müslümanların çocuklarını sünnet ettirmelerine izin vermesini istedi, Çin hükümdarı da bu isteğini kabul etti. Ayrıca Memlük sultanlarıyla da iyi ilişkiler kurarak durumunu güçlendirdi. Abbâsî halifesinin öldürülmesinden sonra Kâbe'ye ilk defa örtü gönderen de el-Melikü'l-Muzaffer'dir. İmar faaliyetleriyle de yakından ilgilenen el-Melikü'l-Muzaffer Taiz'de bir medrese (el-Medresetü'l-Muzafferiyeye) ve

bir cami (Câmiu'l-Muzaffer) yaptırdı. Günümüze kadar ayakta kalan cami hâlâ şehrin en büyük camilerinden biridir. Ayrıca Hays'ta bir hankah, Zafâr'da bir medrese ve Mehcem'de bir cami inşa ettirmiştir.

Devrin âlimleri arasında yer alan el-Melikü'l-Muzaffer tıp, hadis, eğlence, yazı ve yazı malzemeleri konusunda çeşitli eserler kaleme almıştır. Bunlardan bazıları şunlardır: *Erba'üne hadîşen, el-Muhteri' fi fûnûni's-şun'c, el-İkdû'n-nefis fi müfâkehâti'l-celis (Müfâkehâtü'l-câlis), el-Me'tâlib fi tesyîri'n-neyyireyn ve harekâti'l-kevâkib, el-Beyân fî keşfi 'ilmi't-tıb li'l-'ayân* (yazma nüshaları için bk. Abdullah Muhammed el-Habeşî, s. 55-56). Bazı kaynaklarda el-Melikü'l-Muzaffer'e nisbet edilen *el-Mu'temed fi müfredâti't-tıb* adlı eser (Kahire 1329) oğlu el-Melikü'l-Eşref'e aittir (a.g.e., s. 58).

BİBLİYOGRAFYA :

Ibn Hâtım, *es-Simtû'l-gâli's-şemen fi aḥbâri'l-mülûk mine'l-Guz bi'l-Yemen: The Ayyûbids and Early Rasûlids in the Yemen* (nşr. G. R. Smith), London 1974, I, 241-568; Ebû'l-Fidâ, *el-Muhtaşar fi aḥbâri'l-beşer*, İstanbul 1286, IV, 34; Abdülbâki b. Abdülmecid el-Yemânî, *Târîhu'l-Yemen* (nşr. Mustafa Hicâzî), Beyrut 1985, s. 88-100; Ibn Kesîr, *el-Bidâye*, XIII, 341; Ali b. Hasan el-Hazrecî, *el-'Ukdû'l-lü'lü'tiyye* (nşr. M. Besyûnî Asel), Kahire 1329/1911, I, 83-284; Kalkaşendî, *Şubhu'l-a'sâ*, V, 31; Yahyâ b. Hüseyin es-San'ânî, *Gâyetü'l-emânî fi aḥbâri'l-kuḥri'l-Yemânî* (nşr. Saîd Abdülfettâh Âşûrî), Kahire 1388/1968, bk. İndeks; *Târîhu'd-devletî'r-Resûliyye fi'l-Yemen* (nşr. Abdullah Muhammed el-Habeşî), San'a 1405/1984; S. L. Pool, *Düvel-i İslâmiyye* (trc. Halil Edhem), İstanbul 1345/1927, s. 130-131; Serkis, *Mu'cem*, II, 1417-1418; Ahmed Hüseyin Şerefeddin, *el-Yemen 'abre't-târîh*, Âbidin 1384/1964, s. 222-223; Abdullah Muhammed el-Habeşî, *Mü'ellefâtü hükâmâi'l-Yemen*, Wiesbaden 1979, s. 54-56, 58; M. Abdülâl Ahmed, *Benû Resûl ve Benû Tâhir ve 'alâkatü'l-Yemen el-hâriciyye fi 'ahdihimâ*, İskenderiye 1980, s. 117-162; Bosworth, *İslâm Devletleri Tarihi*, s. 97-98; Zirikî, *el-A'lâm* (Fetullah), VIII, 243-244; A. el-Shamî - R. B. Serjeant, "Regional Literature: The Yemen", *Abbasid Belles-Lettres* (ed. J. Ashtiany v.dğr.). Cambridge 1990, s. 461-468; Hüseyin Abdullah el-Ömerî, "Benû Resûl", *el-Mevsû'atü'l-Yemeniyye*, Beyrut 1412/1992, I, 173-174, a.mlf., "Yûsuf b. 'Ömer b. 'Alî er-Resûlî", a.e., II, 1036; R. Smith - V. Porter, "The Rasûlids in Dhofar in the VIIth-VIIIth/XIII-XIVth Centuries", *JRAS*, sy. 1 (1988), s. 27-31, 33; G. R. Smith, "Rasûlids", *EI²* (İng.), VIII, 455; a.mlf., "Ta'izz", a.e., X, 118; Rebî Hâmid Halife, "İlrâzû'l-meskûkâtî'r-Resûliyye", *el-İktîl*, VII/2, San'a 1989, s. 44-47; Abdul Ali, "The Rasûlids of Yemen: A Power of International Significance", *HI*, XIX/4 (1996), s. 19-20; R. Strothmann, "Zeydiye", *IA*, XIII, 550.

ABDÜLKERİM ÖZAYDIN

el-MELİKÜ'L-MÜEYYED

el-MAHMÛDÎ

(bk. ŞEYH el-MAHMÛDÎ).

el-MELİKÜ'L-MÜEYYED

er-RESÛLÎ

(الملك المؤيد الرسولي)

el-Melikü'l-Müeyyed Hizebrüddin Dâvûd b. Yûsuf b. Ömer er-Resûlî (ö. 721/1321)

Yemen'de

hüküm süren Resûlîler hânedanı

hükümdarlarından

(1296-1321)

(bk. RESÛLÎLER).

el-MELİKÜ'L-NÂSİR, Dâvûd

(الملك الناصر داود)

Ebû'l-Muzaffer el-Melikü'n-Nâsir Salâhüddin Dâvûd

b. el-Melikü'l-Muazzam İsâ

b. el-Melikü'l-Âdil Ebi Bekr Muhammed (ö. 656/1258)

Eyyübîler'in Dimaşk

(1227-1229)

ve Kerek (1229-1247) hâkimi.

Cemâziyelevvel 603'te (Aralık 1206) doğdu. Annesi Türk kökenlidir. Babasının ölümünden sonra Dimaşk hâkimi oldu (624 Zilkade sonu / 1227 Kasım başı) ve hâkimiyeti büyük sultan olan amcası el-Melikü'l-Kâmil Muhammed tarafından tanındı (625/1228). Henüz çok genç ve devlet işlerinde tecrübesiz olduğundan babasının memlükü ve üstadârı Emîr İzzeddin Aybek el-Muazzamî ona yardımcı tayin edildi.

Ertesi yıl amcası el-Melikü'l-Kâmil'in Şevbek'i istemesine karşı çıkınca Gazze'ye gelen el-Melikü'l-Kâmil yeğenine ait Kudüs, Nablus gibi şehirlere nâibler gönderdi. el-Melikü'n-Nâsir'ın yardım istediği diğer amcası el-Melikü'l-Eşref Mûsâ, Dimaşk'a geldiyse de kısa bir müddet sonra ağabeyi el-Melikü'l-Kâmil'le anlaşarak Dimaşk'ı kuşattı. II. Friedrich'le anlaşan ve Kudüs'ü Haçlılar'a veren el-Melikü'l-Kâmil de kuşatmaya katıldı. Amcalarına karşı direnemeyeceğini anlayan el-Melikü'n-Nâsir şehri teslim etti (626/1229). Yapılan anlaşma gereğince Dimaşk'ta el-Melikü'l-Eşref'in hâkimiyeti tanındı; el-Melikü'n-Nâsir'a başta Kerek olmak üzere Ürdün ve Filistin'de bazı kalelerle şe-